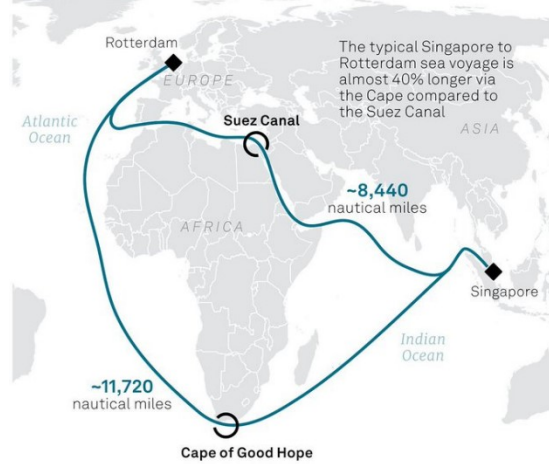

Kızıldeniz'i geçen ticaret gemilerine yönelik Husi saldırılarının artmasının ardından birçok seferin askıya alınması ve Babu'l Mendeb Boğazı'ndan geçiş rotasının devre dışı bırakılması, **navlunda, nakliye süresinde ve genel olarak petrol fiyatlarında artışa neden oldu**. Dünyanın en büyük konteyner şirketlerinden MSC, Maersk, Hapag-Lloyd ve CMA CGM, Kızıldeniz rotasındaki seferlerini askıya aldığını açıkladı. Bazı gemiler ise rotalarını, taşıma süresini ortalama 14 gün uzatan Ümit Burnu'na çevirdi.

Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı artık büyük ölçüde trafiğe kapalı. Günlük 8,8 milyon varil petrol ve 380 milyon ton günlük kargo geçişi için güzergâhın 3-4 bin mil uzaması demek. Kriz kısa vadede aşılamaz ise Türkiye başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde ithal mallarda fiyat artışları kaçınılmaz olacaktır.

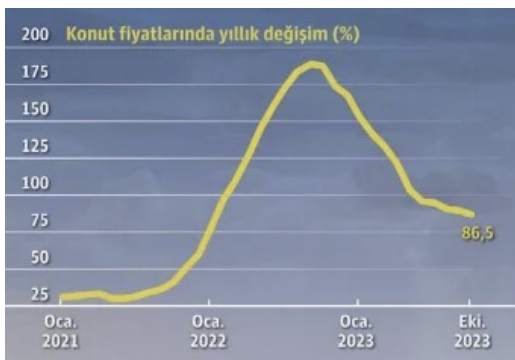
Öte yandan Husi'lerin kullandığı füzeler İran yapımı ama Çin teknolojili. Dolayısı ile bir yandan Çin'e darbe vurmak için sebep arayan ABD ve Batı ülkeleri tarafından bahane olarak kullanılırken; en başta Çin sevkiyatları olumsuz etkilendiğinden Çin'in bu duruma engel olması bekleniyor.

Suez Canal vs. Cape of Good Hope shipping routes

Source: Global Maritime Hub, S&P Global Commodity Insights

*****

*****

Bankalardaki döviz alım satım fiyatları arasındaki 1 TL fark döviz işlemlerini etkiliyor:

Dolarda alım satım fiyatları (TL)				Euro'da alım satım fiyatları (TL)			
	Alış	Satış	Fark		Alış	Satış	Fark
Bankalararası piyasa	29,0639	29,0657	0,0018	Bankalararası piyasa	31,7347	31,7705	0,0358
Serbest piyasa	29,04	29,05	0,01	Serbest piyasa	31,63	31,68	0,05
Akbank	28,525	29,725	1,2	Akbank	31,1547	32,4682	1,3135
Albaraka Türk	28,814	29,315	0,501	Albaraka Türk	31,459	32,018	0,559
Alternatifbank	28,983	29,138	0,155	Alternatifbank	31,6162	31,9436	0,3274
Denizbank	28,7551	29,6052	0,8501	Denizbank	31,3897	32,3207	0,931
Fibabanka	28,9076	29,1609	0,2533	Fibabanka	31,6077	31,8867	0,279
Halkbank	28,7248	29,5745	0,8497	Halkbank	31,3646	32,2924	0,9278
Garanti BBVA	28,637	29,637	1	Garanti BBVA	31,271	32,363	1,092
ING Bank	28,4318	29,6407	1,2089	ING Bank	31,0763	32,3208	1,2445
İş Bankası	28,5878	29,4621	0,8743	İş Bankası	31,2026	32,1579	0,9553
Odeabank	28,624	29,5715	0,9475	Odeabank	31,1745	32,327	1,1525
TEB	28,891	29,507	0,616	TEB	31,526	32,21	0,684
QNB Finansbank	28,9145	29,4145	0,5	QNB Finansbank	31,5215	32,1717	0,6502
Vakıfbank	28,697	29,603	0,906	Vakıfbank	31,3265	32,3201	0,9936
Yapı Kredi	28,794	29,4674	0,6734	Yapı Kredi	31,4329	32,1695	0,7366
Ziraat Bankası	28,641	29,6314	0,9904	Ziraat Bankası	31,2	32,3446	1,1446

*****

Ülkemizde vinç üretiminin önde gelen kuruluşu olan CMAK yöneticileri Osman ve Orçun Çakmak: Biz doğu toplumlarında duygu-odaklı ilişkiler daha önemli. Duygu odaklı ilişkilerin önemsiz olduğunu söylemiyoruz ama akıl-odaklı ilişkilere, sözleşmelere, hukuka dayalı ilişkilerin daha uzun soluklu olduğunun altını çizmek istiyoruz.

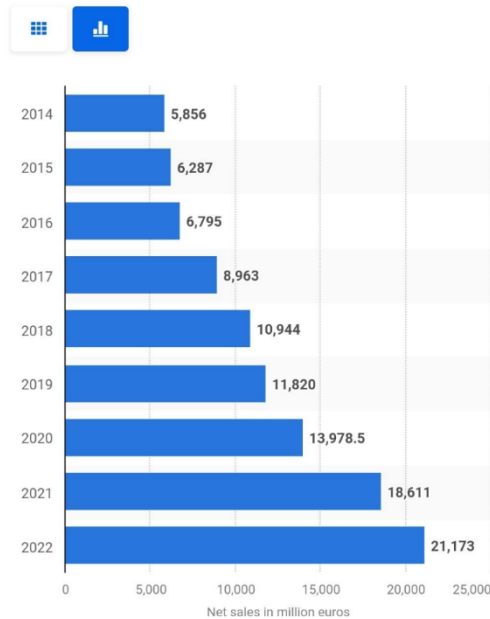
Gelişmiş ülke müşterilerinden "sipariş disiplini" öğreniyoruz: İşlerinin gereği neyse onu alabildiğine betimleyerek ve belirleyerek sipariş veriyorlar. Sözleşmelere yazılanı da hiç ödün vermeden izliyor, gözlüyor ve yerine getirilmesini sağlıyorlar. Duygu ilişkisini en düşük düzeyde tutuyorlar. Ölçmeye, hesaba, kitaba, sağlıklı gerekçeyle ikna etmeye dayalı bir ilişki yürüttükleri için kalıcı, güvene dayalı sürdürülebilir ilişki çıkıyor ortaya.

CMAK yöneticileri Osman ve Orçun Çakmak, "Çin'e bakalım. 85 milyon nüfusa sahip Türkiye'de 400 tane gezer köprülü endüstriyel elektrikli vinç üreten firma varken, 1,4 milyar nüfuslu Çin'de 200 adet firma ve İspanya'da sadece 3 firmanın var. Bu rakamlar doğrultusunda Türkiye ile Çin'i kıyaslırsak firma başına düşen ölçeğin ne kadar küçük olduğunu görürüz" diyorlar. Yani bizim işletmelerimiz çok küçük ölçekli yapısıyla Çin ile baş edemez.

*****

ASML revenue worldwide from 2014 to 2022

(in million euros)

Hollanda merkezli ASML Avrupa'nın piyasa değeri en büyük şirketlerinden biridir. Her biri yaklaşık 350 milyon Euro değerinde çip/yarı iletken üretecek makineleri üretiyor. Dünyada tek. Sadece bu şirketin makineleri güçlü mikroçipler üretebiliyor. 2022 cirosu 21.2 milyar Euro, net kar 5.6 milyar Euro. Piyasa değeri 230 milyar Euro. Belirli makineler üzerinde tekel olduğu için de çip savaşının, yani ABD ile Çin arasındaki yarı iletkenler ve bilgisayar çipleri üzerindeki mücadelenin bir parçası haline geldi.

Bu şirkette 2 bin civarı Türk mühendis çalışıyor. Çoğu son 5 yılda Aselsan, Tai, Havelsan gibi savunma sanayinden gelen mühendisler. Çoğu ODTÜ mezunu.

ASML, bir yandan ABD'nin baskısıyla Hollanda hükümeti tarafından en gelişmiş ekipmanlarını Çin'e satmasına izin verilmemesinden olumsuz etkilenirken, öte yandan,

Almanya ve diğer ülkelerin yeni çip fabrikalarının inşasını sübvansiyonla desteklemesinden olumlu etkileniyor. ABD'li Intel şirketinin Magdeburg'da yeni fabrikasını kurduğunda, bu fabrika için sağlanan Alman devlet sübvansiyonlarının önemli bir kısmı muhtemelen ASML'ye gidecek.

Birçok mikroçip artık Asya'da üretiliyor. Tayvan küresel üretim kapasitesinin yaklaşık 1/5'ini, Çin de 1/5'ini oluşturuyor. Avrupa'nın payı ise sadece %8 ve bu oranın 2030'a kadar %20'ye çıkması hedefleniyor. **Dünya Asya'dan gelen çiplere bağımlı olabilir ancak Asyalı çip üreticilerinin de genellikle Avrupa'dan (veya Japonya'dan) gelen makinelere ihtiyacı var.** Bunların en gelişmişini de ASML sunuyor.

Intel veya Samsung ve Tayvan'da TSMC gibi büyük çip üreticileri nerede yeni bir tesis kurarlarsa kursunlar, Veldhoven'dan gelen EUV makinelerine ihtiyaç duyuyorlar. Tahminlere göre Intel'in Magdeburg'taki 30 milyar Euro'luk yatırımının (10 milyar Eurosu Alman devleti tarafından sübvansiyon ediliyor) 3-4 milyar Eurosu ASML'nin litografi sistemlerine gidecek. ASML'nin, Nikon ve Canon olmak üzere iki rakibi var. Ancak bu iki Japon şirketi şimdiye kadar ASML'nin EUV cihazları kadar küçük çip yapılarına olanak tanıyan makineler üretmedi. Daha küçük yapılar ise bir işlemcinin daha güçlü olması ve daha az enerji tüketmesi anlamına geliyor.

ASML'nin **başarısının kaynağı ise dinamik bir ekosistem yaratarak bunun üzerine çalışmasını inşa etmesi. Tedarikçilerden, ortaklardan, üniversitelerden, araştırma kurumlarından ve bilgi birikiminden oluşan bir ağ yaratması.** Rakipleri Nikon ve Canon'un aksine ASML'nin kendisi optik alanında uzman değil. Ancak kendi alanlarında lider olan ortaklarla çalışıyor. Mesela iki Alman şirketi Trumpf ve Zeiss ASML'nin en önemli çözüm ortaklarından. Makine mühendisliği şirketi Trumpf, EUV ışığını üreten yüksek güçlü lazeri geliştirdi. Optik uzmanı Zeiss ise bu ışığı ehliyleştiren ayna sistemini yaptı. Zeiss dünya çapındaki tüm çiplerin %80'inin optiklerini üretiyor. Zeiss, aynı zamanda ASML makinelerine adını koymasına izin verilen tek tedarikçi: ASML makina gövdesinin üzerinde "Optics by ZEISS" yazar.

Yani sadece çip üreticileri dünyanın dört bir yanındaki tedarikçilere bağımlı değil, aynı zamanda en önemli çip üreten makinaların üreticisi de uzmanlaşmış şirketlerden oluşan bir ağa bağımlı. Modern bir mikroçip kadar karmaşık bir ürünün iş bölümü olmadan üretilmesi mümkün değil.

Dikkat edilecek olursa 3 aylık ARGE giderleri 1 milyar Euro:

Consolidated statements of operations € million

Quarter on Quarter

	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023
Net sales	5,431	5,778	6,430	6,746	6,902
Gross profit	2,665	2,994	3,311	3,413	3,544
Gross margin %	49.1	51.8	51.5	50.6	51.3
R&D costs	(789)	(819)	(906)	(948)	(1,000)
SG&A costs	(222)	(236)	(280)	(260)	(281)
Income from operations	1,653	1,939	2,125	2,205	2,263
Operating income as a % of net sales	30.4	33.5	33.0	32.7	32.8
Net income	1,411	1,701	1,817	1,956	1,942
Net income as a % of net sales	26.0	29.4	28.2	29.0	28.1
Earnings per share (basic) €	3.54	4.29	4.60	4.96	4.93
Earnings per share (diluted) €	3.54	4.29	4.60	4.95	4.93
Lithography systems sold (units) ¹	91	86	106	100	113
Net bookings ²	8,461	8,920	6,316	3,752	4,500

¹ Lithography systems do not include metrology and inspection systems.

² Net bookings include all system sales orders and inflation related adjustments, for which written authorizations have been accepted.

*****

Ayşe Nazmiye UÇA: İş yerindeki en stresli ay hangisi dersiniz tabi ki yıl sonu karlılık ve çalışan memnuniyeti arasında sıkıştığımız Aralık ayı derim ben. Çalışanlar bir yana şirket stratejisine doğrudan etkide bulunan yönetici ücretlerini belirlemek ayrı bir konu. Hele Merkez Bankası başkanımızın geçim zorluğu çektiği bir ülkede.

Ücret konusunda başarılı bir araç tabi ki yan haklar. Şirketler esnek sosyal hak programları uygulayarak çalışan memnuniyeti ve refahına olan bağlılıklarını göstermekte. Bu programlar aynı zamanda üst düzey yeteneklerin yönetici kademelerine çekilmesini ve elde tutulmasını sağlayan etkili elde tutma araçları olarak da hizmet ediyor.

Yöneticileri elde tutmak ve yetenekli yöneticilere ulaşmak anlamında esnek yan haklar konusunda geleneksel ve yaratıcı seçenekler neler?

Uluslararası ve teknoloji şirketlerinin şampiyonu hisse opsiyonu tabi ki, ancak ülkemizde en az uygulanan ve gerek vergi gerek kültür olarak tereddüt yaratan bir hak hisse senedi opsiyonları.

Hisse senedi opsiyonu yöneticilere, belirli bir zaman dilimi içinde, kullanım veya kullanım fiyatı olarak bilinen, önceden belirlenmiş bir fiyattan belirli sayıda şirket hissesini satın alma hakkı verir. Buradaki fikir, opsiyonların değerini şirket hisselerinin performansına bağlayarak yöneticilerin çıkarlarını hissedarların çıkarlarıyla uyumlu hale getirmektir.

Bir yandan yöneticinin ve hissedarların çıkarlarını uyumlu hale getiren, uzun vadeli teşvikler sağlayarak şirkette kalma süresi ve kalitesini doğrudan artıran, performansa bağlı önemli bir finansal potansiyel sunan bir araç. Öte yandan nakit akışı açısından geleceğe yönelik bir ödeme olduğundan vergisel anlamda opsiyon gerçekleştiğinde vergiye konu olacak bir hak. Bu; sahiplik kültürünü teşvik ederek, vergi avantajları sağlayarak, şirkete katkıda bulunarak yöneticilerin ilgisini çekebilir.

Çalışanlarla kar paylaşımı: Türkiye’de kardan verilen pay çoğunlukla yönetim odalarında tartışılan karara bağlanan bir konu, çalışanlara yansımıyor, ancak yöneticiler için sıklıkla uygulanıyor.

Şirket arabası: Yöneticilere sağlanan esnek haklar anlamında tüm zamanların Türkiye şampiyonu ise şirket arabasıdır. Genel olarak bir şirket arabası, çalışanlara ve kuruluşa hem pratik hem de statü sembolü olarak değer sağlayan, çekici ve ilgi uyandıran esnek bir fayda olabilir. Vergisel anlamda doğrudan gider kaydetme olanağı var.

Sağlık sigortası: Yöneticiler farklı kapsama seviyeleri ile hem kendilerine hem ailelerine sunulacak ve kendi ihtiyaçlarına göre şekillenecek sağlık sigortası paketlerine sıcak bakıyorlar. Nakit akışı yönünden fayda maliyet analizi anlamında oldukça iyi bir araç olarak görülebilir. Sağlık sigortası vergi teşvikleri asgari ücretle sınırlandırıldığından yönetici vergisel anlamda çok imkan yaratmıyor.

Wellness Programları: Bu sağlık kulübü üyeliğinden başlayarak, stres yönetim programları ve bu konuda kişisel koçluk konularına doğru giden bir konu. Sadece yöneticiler değil çalışanlar için de popüler hale gelmeye başlıyor. Bu fayda, yöneticiler de dahil olmak üzere çalışanların, kişisel sağlık faaliyetlerine yılda belirli bir miktar para ayırmasına olanak tanıyor. Bu; spor salonu üyeliklerini, fitness derslerini, sağlıklı yaşam dinlenmelerini, farkındalık atölyelerini ve hatta fitness takipçileri veya ev egzersiz ekipmanları gibi unsurları içerebilir. Sağlık ödeneği yalnızca daha sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmekle kalmıyor, aynı zamanda çalışanların fiziksel ve zihinsel refahına yatırım yapmanın önemini de karşılıklı vurguluyor. Bireylerin kişisel sağlık hedefleri ve ilgileriyle örtüşen

faaliyetleri veya kaynakları seçmelerini sağlıyor. Dahası, çalışanların sağlıklı bir yaşam tarzı arayışında kendilerini değerli ve desteklenmiş hissettikleri olumlu ve destekleyici bir çalışma kültürü yaratır.

*****

Kaan KOSOVA: Önceden iş arayanlar şirketlerin radarına girmek için çok çabalıyordu. Günümüzde ise şirketler iş arayanların radarında olabilmek için çok çabalıyor. Doğru insan kaynağına ulaşmanın çok yüksek önem taşıdığına farkına varan şirketler bu yöndeki uygulamalarını her geçen gün artırıyor. Çalışanların iş yerlerini yalnızca geçimlerini sağladıkları yani yalnızca para kazandıkları bir yer olmaktan çıkarabilmek için ellerinden geleni yapıyorlar.

Bu “ayrıcılık sağlama yarışı” artık direkt yüksek ücret vererek değil, farklı uygulamalarla yapılıyor. Kulüpler, yani kulüpçülük kavramı da buna harika bir örnek niteliği taşıyor. Fotoğraf, kamp, tiyatro, dans, basketbol, futbol, gastronomi, sağlıklı yaşam gibi çalışanların sosyal aktiviteler yaparak daha da kaynaşacağı ortamlar oluşturmak kurum kültürüne pozitif yansıyor. Şirketteki fotoğraf kulübüyle ara sıra etkinlik yapıp iş arkadaşlarıyla işin dışında da kaliteli zaman geçirebiliyor olmak, işi yalnızca para kazanma yeri olmaktan çok daha fazlası haline getiriyor.

İşe yeni başlayan bir çalışanın alışma süreci hayli sancılı olabilir. İletişim kurmakta güçlük çeken bir kişi, şirkete müthiş katma değer sağlayacakken sadece bu iletişim problemleri yüzünden beklenen katkıyı bir türlü veremeyebilir. Fakat şirketin basketbol kulübüne katılması kaynaşma sürecini hızlandıracak ve çiçeği burnunda çalışmamız işte daha rahat hissedecek. Çünkü ofis onun daha çok sevdiği, sosyal konfor alanını günbegün geliştirdiği bir alan olacak.

*****

Mersin Tarsus 2’nci Organize Sanayi Bölgesi’ndeki 55 bin metrekarelik fabrikasında 450 çalışanı ile üretim yapan AKY Technology, geliştirdiği kapalı eleme makinesi serisi Excell ile bakliyat ve kuruyemiş sektöründeki büyümesini sürdürüyor. Günümüzde 400 çeşide ulaşan ürün gamı ve yeni fabrika yatırımı ile kuruyemiş, yağlı tohum hububat, bakliyat sektörlerine özel eleme, temizleme, paketleme ve taşıma makineleri üreten AKY, yılda 200 fabrikayı anahtar teslim şekilde kurabiliyor. Teknoloji geliştiren bir firma olarak, tarım makineleri alanında birçok pazarın önemli markalarından biri haline geldiklerini belirten AKY Technology İcra Kurulu Başkanı Gökmen Akyürek, yenilikçi Ar-Ge ekibi ve sürdürülebilir yatırımlarıyla dünya kuru gıda piyasasının mekanizasyon alanına Türk imzası attıklarını söyledi. AKY Technology, Romanya’daki 3 fabrikaya kurduğu ceviz işleme makineleri ile ürünlerin yıkamadan paketlemeye uzanan süreçlerini yönetiyor. “Amerikan tipi ince kabuklu chandler cevizini işleyecek makinelerimizi tesislerde faaliyete aldık. Hasat edilen tonlarca ceviz AKY Technology markalı makineler ile yıkıyor, soyuluyor, kurutuluyor, boylanıyor, kırılıyor, temizleniyor ve paketleniyor. Son kurduğumuz Köstence’deki tesiste saatte 2,5 ton kabuklu cevizin işlenmesine olanak sağlıyoruz. Burada ceviz dal alma konveyörü, kabuklu ceviz yıkayıcı ve soyucu, taş ayırıcı kabuklu yemiş tankı, konveyör tip ceviz soyma makinesi, boş ceviz alma makinesi ile seçme bandı ve çok katlı kurutma sistemi de bulunuyor.” dedi.

*****

Mahvi Eğilmez: 2021 Eylül ayında enflasyon yüzde 19 iken ve yükselme eğilimi gösterirken Merkez Bankası, daha önce defalarca denenip hiçbir zaman başarıya ulaşmamış bir yola girerek yüzde 19 olan politika faizini düşürmeye başladı. Bunu yapmasının altında yatan neden faizi düşürünce enflasyonun da düşeceğine olan inançtı. Bu hamle politika faizi yüzde 8,5’e ininceye kadar aylarca

devam etti. Bankalar da Merkez Bankası'nın bu uygulamasına uygun biçimde hem mevduat hem de kredi faizlerini düşürdü. Böylece, tasarrufa negatif reel faiz uygulama dönemi başladı ve bunun sonucu olarak kredi faizleri enflasyonun altına indi. Bu gelişme Türkiye'de ucuz kredi döneminin kapısını açtı. Parası olanlar paralarının satın alma gücünü faizle koruyamayacağını görünce konut, araba veya diğer malları satın almaya yöneldiler, parası olmayanlar ise ucuz krediden yararlanarak kredi alıp ve konut, araba, diğer malları satın aldılar. Faiz ile borsa genellikle ters yönlü hareket ettiği için faiz düştükçe insanlar borsaya daha fazla yöneldiler, borsa hızla yükseldi. Bu kez borsaya ilgi daha da arttı. Bütün bunları yetersiz bulup da daha çok kazanmak isteyenler Ponzi fonlarının çekiciliğine kapılıp ve paralarını saçma sapan işlere yatırdılar.

Paranın değeri düştükçe paradan kaçış hızlandı, restoranlar, kafeler dolmaya herkes metroyla, otobüsle gideceği yere arabasıyla gitmeye başladı. Dövizle yönelişi önlemek için faizi artırmak yerine bir yanlış daha yapıp kur korumalı mevduat hesabı (KKM) icat edildi. Enflasyon yükseldiği için ücretli kesim ve gelirini enflasyon kadar artırma yeteneği olmayanlar kaybetmeye başladılar. Sonuçta orta sınıf yok oldu. Bu arada tüketime dayalı bir büyüme yakalandığı ve onun etkisiyle işsizlik azaldığı için sorun yokmuş gibi algılandı. Sanal bir refah ortamı yaratıldı.

Bu gidişin sonu olmadığı, bu şekilde büyümenin sürdürülebilir olmadığını ilk önce yabancı yatırımcılar ve finans kuruluşları gördüler ve önce doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını kestiler sonra da borç vermeyi minimum düzeye indirdiler.

Bu gidişin sonunun kötü olduğu fark edilince Haziran 2023'de ekonomi yönetimi değişti ve Merkez Bankası faiz artırmaya başladı. Bankalar da yine Merkez Bankası'nı izleyerek mevduat ve kredi faizlerini artırmaya yöneldiler. Bu durumda borcu olanlar ödeme vadesi geldiğinde daha yüksek faizlerle kredilerini yenilemek zorunda kaldılar. Faizler artmaya devam ettikçe konut ve otomobil alımı düşüşe geçer, borsaya ilgi azalır, insanlar paralarını toparlayıp mevduata yönelmeye başlarlar. Tüketim mallarına olan talep düşüşe geçince büyüme de gerilemeye başlar yavaş yavaş işsizlik artışa geçer. Orta sınıf yok olduğu için bu çöküşü dengeleyecek kimse kalmamıştır. Tam tersine büyümedeki düşüş ücretliler ve gelirini ayarlayamayanlar için daha ciddi bir çöküşün habercisi olur.

Eskiden bu ilk dönemin hovardalığının bedelini ödemek ve çöküşten çıkmak için IMF yardımı çağırılırdı ve IMF de aşağı yukarı bunları yaptırır ama ekonomiyi desteklemek için de borç verirdi. Şimdi IMF ve dış destek olmaksızın bunlar yapılmaya çalışılıyor. Merkez Bankası'nın politika faizini artırmaya başlaması ve KKM'den çıkış çabaları bile ülkenin risk primini (CDS) 300'ün altına çekmeye yetti. Merkez Bankası faiz artırmaya başlamadan önce CDS primi 834 baz puandaydı, bugün 286 baz puanda. Aradaki 548 baz puanlık fark uygulanan irrasyonel politikanın maliyetidir. Bu fark Türkiye'ye yüksek dış borçlanma faizi ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının kesilmesi şeklinde mal oldu.

*****

İklim krizi ve yeşil dönüşüm anlaşma ve fonları, ülkenin sahip olduğu rüzgar ve güneş potansiyeli kadar, 800 milyar doları aşan dönüşüm fonları nedeniyle Türkiye için risk olduğu kadar önemli bir kalkınma fırsatı da barındırıyor.

Türkiye yaklaşık 550 milyon tonluk yıllık emisyon salımı ile küresel emisyonların yüzde 1'inden sorumlu. Türkiyenin emisyonları göreceli olarak düşük paya sahip olmasına karşı, çalışan başına karbon emisyonları yıllar itibarıyla hızlı artıyor. Kişi başı karbon emisyonları 1990'larda 13 ton iken 2005-2006'da 20 tona kadar çıkmış durumda. Bu konuda Kore ile birlikte Türkiye itibar kaybederek göze batıyor.

AB, karbon emisyonlarını düşürmeyen sektörlerden yapılacak ihracata vergi uygulayacağını duyurdu. 2023 yılından itibaren denemenin başladığı uygulamada ödemeler 2026 yılında başlayacak. Sektörlerin ihracat düzeyleri ve karbon yoğunlukları 2018 gibi devam etmesi durumunda, maruz kalınacak yıllık ton başına 30 euro olursa yıllık vergi yükü 1,1 milyar, 50 euro olursa yıllık vergi yükünün 1,8 milyar euroya kadar çıktığı görüldü. Buna göre: ihracat gelirinin yüzde 13'ü AB'ye verilecek. Toplam ihracatın yüzde 22'sini AB'ye yapan Türkiye için ya başka pazarlar aranacak ya da karbonsuzlaşmanın yolu bulunacak. Çünkü söz konusu durumda 5 sektörde gündeme gelecek istihdam kaybı 2,9 milyon kişiyi bulabilecek. O da bugünkü istahdamın yaklaşık yüzde 10,2'sine tekabül ediyor.

İngiltere de 2027'ye kadar ithal ürünlere karbon vergisi getirecek; alüminyum, çelik, seramik, gübre, cam, hidrojen, demir ve çelik sektörlerinde ithal edilen ürünlerden karbon vergisi alınacak

*****

Portekizde haftada 4 gün çalışma modelinin çalışanların kaygı ve gerginlik düzeyini % 21 ve yorgunluk düzeyini ise % 23 azalttığı belirlendi.